

Hakem Öz yeterlik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hakem Öz yeterlik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22555>

Özet

Hakem Öz yeterlik Ölçeği (HÖYÖ), spor hakemlerinin görevlerini başarıyla yerine getirme yeteneklerine olan inançların ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanmıştır (adaptasyon) bir ölçektir. Bu uyarılma çalışması, ölçeğin Türkiye bağlamında psikometrik özelliklerini, özellikle de faktör yapısını, geçerliliğini ve güvenirliğini bilimsel yöntemlerle incelemiştir. Ölçek, hakemlerin fiziksel, bilişsel ve sosyal becerilere yönelik algılarını sistematik bir şekilde ölçmeyi hedefler ve 5 alt boyutta toplanan 18 maddeden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hakem, Öz yeterlik, Spor Psikolojisi, Uyarılma, Faktör Analizi, Psikometri, Hakemlik.

Yazarlar

Aydın Karaçam, Ali Pulur.

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, çeşitli spor branşlarında görev yapan hakemlerin mesleki yeterlik alanlarındaki öz yeterlik inanç düzeylerini belirlemektir. Hakemlik mesleği, yüksek baskı altında hızlı ve doğru karar verme yeteneği gerektirdiğinden, bu ölçek hakemlerin kendilerini ne ölçüde yeterli gördüklerini saptamayı hedefler.

Ölçek, hakemlerin fiziksel dayanıklılık, baskı yönetimi, karar verme becerisi, etkili iletişim ve oyun bilgisi gibi kritik alanlardaki algılarını sistematik bir şekilde ölçerek, hakem eğitim programlarını ve gelişim stratejilerinin belirlenmesine bilimsel bir zemin sunmaktadır.

Yapı

Hakem Öz yeterlik Ölçeği, Albert Bandura'nın sosyal bilişsel teorisine dayanan **öz yeterlik** kavramını ölçmektedir. Bu bağlamda, ölçek spesifik olarak hakemlik görevine özgü yeterlik alanlarına odaklanmaktadır. Ölçek, hakemlerin zorlu koşullar altında bile görevlerini başarıyla yerine getirebileceklerine dair sahip oldukları inanç düzeyini yansıtan çok boyutlu bir yapıyı temsil eder.

Ölçek, toplam 18 madde ile ölçülen 5 ayrı alt boyutta organize edilmiştir. Bu boyutlar şunlardır:

Fiziksel Yetenek: Müsabaka yönetimi için gerekli kondisyon ve fiziksel hazırlık inanç.

Baskı: Oyuncuların, antrenörlerin veya seyircilerin baskısından etkilenmeme inanç.

Karar Verme: Zor ve kritik durumlarda doğru ve hızlı karar verebilme inanç.

İleti?im: Antrenörler ve oyuncularla etkili ileti?im kurabilme inanc?.

Oyun Bilgisi: Hakemlik yap?lan spor bran??n?n temel oyun stratejilerini ve kurallar?n? anlayabilme inanc?.

Geçerlik

Geçerlik analizleri, ölçeğin yap?sal uygunlu?unu ve ölçütle ili?kisini de?erlendirmek üzere kapsamlı bir ?ekilde gerçekleştirilmi?tir. Yap? geçerli?ini incelemek amacıyla verilere öncelikle Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) uygulanm??, ardından olu?an yap?n?n uygunlu?unu belirlemek için Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) uygulanm??t?r. DFA, AMOS program? kullan?larak gerçekleştirilmi?tir.

DFA sonucunda modelin uyum düzeyini de?erlendirmek için birçok uyum indeksi kullan?lm??t?r. Bu indekslerin yorumlanması a?a??da özetlenmi?tir:

RMSEA (Yakla??k Hata Karekökü Ortalaması): RMSEA uyum indeksinin 0.06'dan küçük olması modelin mükemmel uyumlu oldu?unu, 0.10'dan küçük olması ise uyum düzeyinin kabul edilebilir oldu?unu göstermektedir.

NFI (Normlanm?? Uyum ?ndeksi) ve CFI (Kar??la?tırmal? Uyum ?ndeksi): Bu uyum indekslerinin 0.95'e e?it veya büyük olması, modelin iyi bir uyuma sahip oldu?unu göstermi?tir.

GFI (?yilik Uyum ?ndeksi) ve AGFI (Düzeltilmi? ?yilik Uyum ?ndeksi): Bu indekslerin 0.90 ve üzerinde olması iyi bir uyumun göstergesi olarak kabul edilmi?tir.

RMR (Karekök Ortalama Rezidüel): RMR uyum indeksinin 0.05'ten küçük olması da iyi bir uyumun göstergesidir.

Ölçeğin ölçüt geçerli?i için **Pearson momentler çarp?m korelasyon katsay?s?** kullan?larak ilgili de?i?kenlerle arasındaki ili?ki incelenmi?tir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirli?i, maddeler arasındaki iç tutarlılı?? de?erlendiren **alfa iç tutarlı?k katsay?s?** hesaplanarak belirlenmi?tir. Verilerin çözümlenmesi SPSS 21 ve AMOS istatistik programları kullan?larak yap?lm??t?r.

Güvenirlik analizleri öncesinde, veri setinin kalitesi detaylı olarak incelenmi?tir. Bu inceleme kapsam?nda veri seti, hatalı de?er, aykırı de?er, normallik ve çoklu ba??ntı aç?s?ndan analiz edilmi?tir. Bu titiz süreç sayesinde, güvenilirlik hesaplamaları n?n sa?lam ve temiz bir veri tabanı üzerinde yapıldı??ı teyit edilmi?tir.

Faktör Analizi

Hakem Öz yeterlik Ölçeği'nin faktör yapısını incelemek amacıyla öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucunda ortaya çıkan beş faktörlü yapıya, Türk örnekleminde teorik modele ne ölçüde uygun olduğunu saptamak için AMOS programı kullanılarak **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** gerçekleştirilmiştir.

DFA sonuçları, modelin iyi uyum indekslerine sahip olduğunu ve ölçeğin beş alt boyuttan (Fiziksel Yetenek, Baskı, Karar Verme, İletişim, Oyun Bilgisi) oluşan 18 maddelik yapıya korunduğunu doğrulamıştır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 5 alt boyut, 18 madde. Yanlıtlar Likert tipi derecelendirme ile toplanır.

Language Available: Türkçe

Population Group: Spor Hakemleri

Age Group: Yetişkin (Çalışma içeriğine göre belirlenmiştir.)

Population Details: Türkiye'deki spor hakemleri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: 5'li derecelendirme ölçeği kullanılmıştır: (1=hiç katılmıyorum - 5=tamamen katılıyorum).

Anahtar Kelimeler

Hakemlik, Öz Yeterlik Algısı, SPSS, AMOS, Psikometrik Özellikler, Spor Bilimleri.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: aydinkaracam@gmail.com

Correspondence Address: Aydin Karacam (Sorumlu Yazar)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Hakem Öz yeterlik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışması 2017 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı ve izinleri ile ilgili detaylı bilgi için sorumlu yazar Aydın Karaçam ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ticari kullanım veya uygulama ücretlerine dair bilgi mevcut değildir.

Kaynaklar

Karaçam, A. ve Pulur, A. (2017). HAKEM ÖZ YETERLİK Ölçeği'nin (Höyö) Türkçeye uyarlama çalışması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11 (1), 118-128.

Makalenin orijinal bağlantısı: dergi.nigde.edu.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: hakem-oz-yeterlik-olcegi-toad.pdf

Hakem Öz yeterlik Ölçeği Maddeleri

Hakem Öz yeterlik Ölçeği 5 alt boyut ve toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Derecelendirme formatı (1=hiç katılmıyorum - =tamamen katılmıyorum) şeklindedir.

Fiziksel Yetenek (5m): Kondisyonum müsabaka yönetmek için yeterlidir

Baskı (3m): Oyuncuların baskısından etkilenmem.

Karar verme(3m): Zor durumlarda karar verebilirim.

İletişim(4m): Antrenörlerle etkili iletişim kurabilirim

Oyun Bilgisi(3m): Hakemliğini yaptığım branşın temel oyun stratejilerini anlayabilirim.